

SØNDAG OG SABBATEN

Bibelens lære om Guds hviledag

Vi er idag vitne til alminnelig mistillit til kristen tro, ikke minst på grunn av falske læresetninger som forkynnes, i strid med Bibelens budskap. Og fordi verdsligheten øker i samfunnet har handelsinteressene fått innpass med sitt krav om å forholde seg likt i alle ukens dager. Butikker, skjenkesteder og underholdningsetablisementer er åpne. Sportskonkurranser arrangeres både søndager og hverdager. Denne utvikling blir godtatt av de fleste, delvis av likegyldighet og delvis som tegn på at konservative tradisjoner blir fjernet. Men det finnes troende mennesker som anser denne utvikling som en trussel og et tegn på moralskt og religiøst forfall.

Det er uenighet om "Guds hviledag", hva som er tillatt å gjøre og hva vi må avstå fra på denne dag. Gjelder den jødiske sabbatslov i dagens samfunn, og skal den overholdes av Kristi etterfølgere? Den eneste pålitelige myndighet til å veilede oss på dette område, som på alle andre, er Bibelen.

Uavhengig av religiøs tro aksepterer de fleste at mønsteret med 5 eller 6 dager arbeide, med etterfølgende periode med avkobling og hvile, er helsebringende. Å avskaffe dette mønster ville øyeblikkelig møte en storm av protester.

Det spørsmålet dreier seg om er hva menn og kvinner kan og ikke kan gjøre på hviledagen, og hvilken dag i uken som skal være hviledagen. Det er et guddommelig grunnlag for det ukentlige arbeidsmønster. Allerede i beretningen om skaperverket forteller Bibelen at Gud *"hvilte på den sjuende dag fra sitt verk som han hadde gjort" (1.Mos.2;2).*¹ Beretningen fortsetter i v.3: *"Gud velsignet den sjuende dag og helliget den."*

Mye av argumentene for hvor viktig denne spesielle dagen er, hviler på hva disse vers betyr. Er det Guds veiledning til den første mann og kvinne, eller bare en orientering om det som hendte? Erklærte Gud hver sjuende dag for en "hellig" dag, eller bare den da han hvilte? Kan vi betrakte mønsteret, arbeide/hvileperiodene, bare til gagn for oss selv, eller er hviledagen en befaling fra Gud? Svar på disse spørsmål får vi ved å betrakte den riktige betydning og bakgrunnen for bestemmelsene om sabbatsdagen i Det gamle testamente og sammenligne dem med hvordan Jesus praktiserte dem og lærte og lærte oss å gjøre likedan.

---

¹ Ordet "hvilte" er oversatt fra det hebraiske ord **shabath** som betyr "hvile", "avstå fra anstrengelse og strev - avslutte", og er brukt i mange sammenhenger, som å "prise, feire, høytideligholde". I 2.Mos.16;23 kan vi lese Herrens befaling til Israelsfolk i ørkenen i ukens sjette dag: *"I morgen er det sabbat, hellig sabbat for Herren"*. I den hebraiske tekst er det samme ord **shabath** brukt her som i 1.Mos.2;2.

Etter at Gud hadde utfridd Israels barn fra slaveriet i Egypt måtte de vandre i ugjestmilde ørkener på vei til det lovede land. Folket var tallrikt, og ørkenen ga små mulighet for tilstrekkelig føde. Ved et mirakel sørget Gud for at det hver morgen dannet seg et lag med dugg som innholdt et fint kornet stuff. Moses fortalte dem at dette var brød Herren hadde gitt dem å ete. Israelittene kalte det "manna". Denne manna kunne sankes på ukens første 6 dager. Men den sjuende dag skulle folket hvile fra sankingen. Moses formidlet Guds befaling om den sjuende dag: *"For i dag er det sabbat for Herren, i dag finner dere ikke noe på marken. Seks dager dere sanke det, men på den sjuende dag er det sabbat, da finnes intet."* (2.Mos.16;25-26).

Seks dager med sanking og én dag for hvile: Guds virksomhet ved skapelsen fortalt på seks dager, ble på denne måten et eksempel for hans nasjon. Ennå en følge av sabbatshvilen: når Gud sørget for daglig føde kunne folket se en følge av hans gavemidhet. Ved å hvile på sabbaten, kunne mennesket igjen få en følelse av situasjonen før syndefallet: *"Og Gud så alt det han hadde gjort, og se, det var overmåte godt."* (1.Mos.1;31), og håpe at Guds hensikt er å gjenopprette dette.

De ti bud

Kort tid etter at manna ble gitt, gav Gud gjennom Moses lover for å styre dagliglivet i nasjonen. Et konsentrat av disse lover – de ti bud – var skrevet på to steintavler og kalt *"vitnesbyrdets to tavler ... skrevet med Guds finger"* (2.Mos.31;18). Uttrykket *"Guds finger"* er vanskelig å forstå, og har hos alvorlig tenkende kristne mennesker ført til misforståelse. Paulus forteller at Gud: *"som bor i et lys dit ingen kan komme, han som intet menneske har sett eller kan se."* (1.Tim.6;16). At denne allmektige Skaper skulle bruke sin "finger" til å meisle ut en befaling på to steintavler, er en uforståelig og umulig tanke. Men vi får en forklaring når Jesus i to skriftsteder, i det ene bruker "Guds finger" og i det andre "Guds Ånd".

- *"Men er det ved **Guds finger** jeg driver de onde ånder ut, da er jo Guds rike kommet til dere."* (Luk.11;20).
- *"Men er det ved **Guds Ånd** jeg drive ut de onde ånder, da er jo Guds rike kommet til dere."* (Matt.12;28).

"Guds finger" er derfor et uttrykk for at de skrevne ord på steintavlene er foranledighet av Guds allestedsnærværende Ånd.

Det fjerde bud lyder: *"Kom hviledagen i hu, så du holder den hellig! Seks dager skal du arbeide og gjøre all din gjerning. Men den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud. Da skal du ikke gjøre noe arbeid, verken du selv eller din sønn eller din datter, verken din trelle eller din trellekvinne, eller ditt fe eller den fremmede som er hos deg innenfor dine porter. For på seks dager gjorde Herren himmelen og jorden, havet og alt det som i dem er, og han hvilte på den sjuende dagen. Derfor velsignet Herren sabbatsdagen og helliget den."* (2.Mos.20;8-11).

Som da mannaen ble gitt skulle all virksomhet i Israel følge mønsteret: 6 dager med arbeid etterfulgt av én dag med hvile. Bruken av ordet "arbeid" er også tankevekkende fordi dette ikke eksisterte i Edens have. Det var først etter at Adam og Eva hadde vært ulydige at de og deres etterfølgere ble dømt til hardt arbeide for å skaffe seg nødvendige føde. Denne møye er også en del av den straff for ulydighet som skulle minne dem om at de var dømt til å dø: *"støv er du, og til støv skal du vende tilbake"*

(1.Mos.3;19). Det var forbundet med streng straff for overtredelse av sabbatsloven, særlig når den ble brutt med overlegg, noe som bekrefter sabbatsdagens betydning. Men ved å hvile på sabbatsdagen kunne mennesket igjen få en følelse av livet før syndefallet og forstå Guds hensikt med dagen: det å gjenopprette det velsignede liv i Edens have.

Videre i vår orientering skal vi beskrive hvilke gaver også vi i vårt daglige liv kan oppnå å få hvis vi tilegne oss riktig forståelse av Guds egentlige mening med hviledagen.

Sabbatens velsignelser

Da detaljene i loven ble gjentatt for dem som var født i ørkenen, ble følgende informasjon føyet til for å utdype sabbatens betydning: *"Ta hviledagen i akt så du holder den hellig, slik som Herren din Gud har befalt deg. Seks dager skal du arbeide og gjøre all din gjerning. Men den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud. Da skal du ikke gjøre noe arbeid, verken du eller din sønn eller din datter eller din trell eller din trellekvinne eller din okse eller ditt esel eller noen av dine dyr eller den fremmede som er hos deg innenfor dine porter, for at også din trell og din trellekvinne skal få hvile, som du selv. For du skal komme i hu at du selv var trell i landet Egypt, og at Herren din Gud førte deg ut derfra med sterk hånd og utrakt arm. Derfor har Herren din Gud befalt deg å holde sabbatsdagen."* (5.Mos.5;12-15).

Denne lov viste sosial omtanke for alle nasjonens innbyggere. Men den viktigste underliggende grunn var, at ved å overholde sabbaten ville det bli en ukentlig påminnelse om nasjonens utfrielse fra Egypt. Samtidig var de forpliktet til å være barmhjertige mot sine tjenere, fordi Gud hadde vist dem stor barmhjertighet mot dem da han befridde dem fra slaveriet for Farao. For ytterlig å styrke denne kjensgjerning, skulle også dyrene ha gagn av sabbatsloven! På samme måte som tjenerne ble tillatt å hvile, skulle også oxen og eselet også hvile (v.14). Paulus omtaler en annen del av loven om dyr for å fremheve dens betydning for menneskene, når han sier, *"Er det oksene som ligger Gud på hjertet eller er det ikke med tanke på oss at han sier dette?"* (1.Kor.9;9-10). Uten å bestride at Gud har omsorg for alle sine skapninger (*"Du skal ikke binde munnen til på en okse som tresker"* 5.Mos.25;4), var det menneskene som skulle ha den viktigste fordel av sabbaten, ikke dyrene. De er bare tatt med for å fremheve budets omfang.

Tjenerne ville selvfølgelig være glade over loven, men hva med deres herrer? Samvittighetsløse og hensynsløse herrer ville sikkert prøve å finne veier for å omgå dem: slik som tilsvarende arbeidsgivere prøver å gjøre idag. Men i Israel var det også store fordeler for dem i Guds ord om sabbaten: *"Den skal være et evig tegn mellom meg og Israels barn"* (2.Mos.31;17). Og Esekiel sier om dette tegn: *"for at de skulle vite at jeg er Herren, som helliger dem"* (Esek.20;12). Hvis de fortsatt ønsket å motta velsignelsen fra Gud når de var i sitt eget land, slik som de hadde mottatt den da de var i ørkenen, var de nødt til å overholde hans sabbater og adlyde sabbatsloven både for egen del og for sine tjenere.

Formålet

Alle disse forskrifter skulle føre til et resultat: dannelse av det folk som konsentrerte seg om Gud, og ikke om seg selv, men satte Gud høyere enn egoet. Hvis de hadde hatt

en positiv innstilling til å leve etter hans lover, ville de ha blitt velsignet fremfor alle nasjoner og folk. I stedet for å være en byrde som måtte godtaes, kunne sabbatsbudet revolusjonere deres liv: *"Når du holder din fot tilbake på sabbaten, så du ikke driver ditt yrke på min hellige dag, og du kaller sabbaten en lyst, kaller Herrens hellige dag ærverdig, og du ærer den, så du ikke går dine egne veier, ikke gjør din gjerning eller fører tomt snakk – da skal du glede deg i Herren, og jeg vil la deg fare fram over landets høyder og la deg nyte Jakobs, din fars arv."* (Jes.58;13-14).

Den store tragedien er at Israels barn, til tross for at Gud hadde lovet dem alt dette, ikke var villige til å leve etter hans lover. I stedet for å ære sabbaten, vanhelliget de den stadig. De betraktet den ikke som "hellig" men verdsliggjorde den. Da Guds løfter til dem var betinget av lydighet, måtte han tilslutt føre den straff over dem som han hadde sagt ville inntreffe, hvis de var ulydige: *"Jeg ... sverget at jeg ville spre dem blant hedningefolkene og strø dem ut i landene, fordi de ... forkastet mine bud og vanhelliget mine sabbater, og fordi deres øyne fulgte deres fedres motbydelige avguder."* (Esek.20;23-24).

Før vi ser på hva Det nye testamente sier om sabbaten, skal vi vise en oversikt over Det gamle testamentets lære:

1. Den sjuende dag har sin bakgrunn i skapelsesberetningen og er et stumt vitne til Guds skaperverk.
2. Sabbaten var en lov for Israel, og var ikke pålagt enkeltmennesker før utvandringen fra Egypt. Da kunne de hvile på den sjuende dag eller la være, etter eget ønske.
3. Gud forordnet at sabbaten skulle være "en hellig dag".
4. Sabbat (som betyr "avslutning" og "hvile") skulle overholdes i Israel ved å avholde seg fra hverdagens arbeide og til å glede seg over og minnes Guds velsignelser.
5. Seks dagers arbeide hver uke var en stadig påminnelse for hele folket at de skulle dø, og at de er syndere med behov for frelse. Ved å overholde sabbaten viser folkets tillit til at Gud har lovet at det har del i hans hvile. Guds svar var å vise nasjonen store velgjerninger så lenge de fortsatte å adlyde ham.
6. Under den jødiske Moselov var døden straffen for å vanære sabbaten.
7. Sabbaten ble forordnet av Gud for å lære Israel: a) om folkets spesielle nasjonale forhold til ham, b) hans store miskunnhet ved å utfri dem fra slaveriet i Egypten.
8. Sabbaten skulle være en ukentlig påminnelse om frigjøring.

Ubetydelige forskrifter

I Det nye testamentet kan vi lese hvordan jødene brukte sabbatsloven. De erkjente at Gud hadde tillatt at hans folk ble bortført til Babel på grunn av deres ulydighet, og at hans land ble vanhelliget og okkupert. De jøder som kom tilbake fra fangenskapet prøvde å sikre at det samme ikke skulle skje med dem. I Kristi tid forvaltet de religiøse ledere Moseloven etter et komplisert system av forordninger som var blitt bygget opp i årenes løp. Dette var ikke bare egensindig fordervelse fra deres side, men var sprunget ut av et intenst ønske om ikke å mishage Gud. Ved å godta at ikke noe arbeide var tillatt på sabbaten, prøvde de å gi lover om hva som kunne gjøres for å

gjøre istand måltider, ta seg av de syke eller stelle dyrene. Til tross for disse opprinnelige gode hensikter, kunne dessverre gleden de skulle ha under sabbaten ikke eksistere: den ble glemt samtidig med at de konsentrerte seg om forholdsvis ubetydelige detaljer. Snart kunne de ikke se skogen for bare trær. Hensikten og velsignelsens fordelen ved sabbaten gikk tapt og glemt i mangfoldige ubetydelige regler og forskrifter.

Det nye testamentets lære

Mot denne bakgrunn begynte vår Herre Jesus Kristus sin gjerning, og *"forkynte Guds evangelium"* (Mark.1;14). Han møtte snart problemer med den lovtolkende holdning hos de jødiske ledere. Han hadde helbredet på sabbaten, og de bebreidet han fordi han hadde vanhelliget en "hellig" dag. De var så fiendlige at de søkte en måte og en anledning til å tilintetgjøre ham. Dette reiser to viktige spørsmål:

1. Hvorfor helbredet Jesus uten å nøle på sabbaten, og spesielt når han visste hvor rasende og opphisset de jødiske ledere ville blir?
2. Hvorfor rettet evangelieforfatterne spesiell betydning til disse mirakler på sabbaten?

Sju særegne mirakler på sabbatsdagen er omtalt i evangeliene og en av dem skjedde like etter et tilfelle som plaserte Jesu syn på sabbaten i direkte opposisjon til de jødiske lederes syn (Matt.12;1-8). Noen av fariseerne hadde klaget over at Jesu disipler plukket kornaks og spist kornet da de gikk gjennom akeren på en sabbat. Den jødiske lov ga fordipasserende denne rettighet, uten å fremheve eller nevne om dette var forbudt på sabbaten (5.Mos.23;25). Men likevel forbød de jødiske lederes selvlagete regler dette. De skilte ikke denne handling fra å skjære, høste og rense kornet som tydelig var forbudt på sabbaten. Men Jesus svarte på dette: *"Har dere ikke lest hva David gjorde, da han var sulten, både han og de som var med ham, hvordan han gikk inn i Guds hus og åt skuebrødene, som verken han selv eller de som var med ham, hadde lov til å ete, men bare prestene? Eller har dere ikke lest i loven at prestene på sabbaten vanhelliger sabbaten i templet, og likevel er de uten skyld? Jeg sier dere: Her er det som er større enn templet!"* Og Jesus fortsatte: *"Hadde dere visst hva dette betyr: Jeg har behag i barmhjertighet, ikke i offer, så hadde dere ikke fordømt de uskyldige. For Menneskesønnen er herre over sabbaten."* (Matt.12;3-8).

*Fariseerne var i strid med
Jesus om Sabbatsloven*

Jesus trekker fram at David og hans menn ikke var skyldige, fordi de var i nød. (1.Sam.21;1-6). Et annet forhold er at David på dette tidspunkt var salvet av Gud til konge over Israel ved Samuel (1.Sam.16;1-13). Prestene kunne bryte sabbatsloven under tempeltjenesten. David kunne gjøre det samme fordi han var i nød som Guds salvede.

Når Jesus bruker disse argumenter overfor fariseerne, sammenligner han seg selv og sine disipler med David og hans menn. Jesus var "Herrens salvede" som David. David var forfulgt av Saul, og de jødiske ledere forfulgte Jesus. Tiden for Saul og hans styre var ute, og Jesus forsøkte med sin argumentasjon å fortelle fariseerne at det samme var tilfelle med dem og deres styre.

Prestene var ikke bunnset av sabbatsloven når de utførte sin tjeneste i templet, som var Guds hus. Hvordan betraktet Jesus dette hus? Vi har to uttalelser fra ham som belyser dette. Han sa til Maria og Josef da han bare var 12 år gammel, og de hadde lett etter ham i 3 dager og fant ham i templet: *"Hvorfor lette dere etter meg? Visste dere ikke at jeg må være i min Fars hus?"* (Luk.2;49). Da han hadde rensset templet for alle kremmere og pengevekslere, sa han: *"Gjør ikke min Fars hus til en handelsbod."* (Joh.2;16). Ved samme anledning sa han: *"Bryt dette tempel ned, så skal jeg gjenreise det på tre dager .... men han talte om sitt legemes tempel."* (Joh.2;19-21).

Jesus kalte templet både "min Fars hus" og betraktet seg selv som "templet" som et forbilde på det nye tempel – sitt legemes tempel – som han var istand til å reise på grunn av sitt syndefrie liv i fullkommen lydighet mot Gud. Derfor var heller ikke han bunnset av sabbatsloven når han gjorde sine velgjerninger på sabbaten.

Herre over Sabbaten

Vi vet ikke om fariseerne forstod det faktiske innhold i disse to kjensgjerninger som Jesus hadde trukket fram i sitt svar. Det var et direkte krav om hans tette forbindelse med Gud, og hans del i Guds plan for frelse som den fremtidige konge som vil regjere over verden med og i fred. Hans korte orientering om sabbats-forordningen er viktig: *"Og han sa til dem: Sabbaten ble til for menneskets skyld, og ikke mennesket for sabbatens skyld. Så er da Menneskesønnen herre også over sabbaten."* (Mk. 2;27-28).

Jesus kunngjorde det som fremgikk av Det gamle testamente: Gud forordnet sabbaten for å gi goder og fordeler til alle som var undertrykket – den ble *"gitt for mennesket"*. Hvordan kunne fariseerne være vidne til de store gjerninger Jesus gjorde, helbrede syke og bringe lindring til fattige og sultne, og ikke forstå å verdsette dette og ikke være klar over at den ekte kjerne i sabbaten kunne sees i hans hengivelse til hans Fars vilje og hans omsorg for sine med mennesker? *"Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!"* (Matt.11;28).

Frelse fra synd

På samme måte som Gud førte nasjonen Israel ut fra Egypt og befrikk dem fra slaveri, beskriver Bibelen hvordan Jesus, ved å tilintetgjøre styrken av syndig begjær og derved åpnet en vei for menn og kvinner til å få tilgivelse for sine egne synder, og tilslutt bli befrikket for dødelighetens grep. Mange sider av loven formidlet gjennom Moses pekte fram mot denne Jesu gjerning: f.eks. tabernaklet, ofringene og prestene. Men faktisk gjorde sabbaten det samme. Den skulle lære jødefolket Guds omsorg for sitt folk, og om de velsignelsene han ønsket å overøse dem med. Apostelen Paulus beskriver dette slik: *"Slik er loven blitt vår tuktemester til Kristus, for at vi skulle bli rettferdiggjort av tro. Men nå når troen er kommet, er vi ikke lenger under tuktemesteren."* (Gal.3;24-25).

Loven ga oss en lekse om Guds hensikt gjennom Kristus. Når lekseren er blitt forstått og tatt i bruk, er lovens oppgave fullendt. Sabbaten var en ukentlig påminnelse om befrielsen fra Egypten. Kristi etterfølgere er pålagt å huske befrielsen som han har oppnådd og fullendt på deres vegne. Kort tid før korsfestelsen åt Jesus et måltid sammen med sine disipler og gjorde dem delaktig i og meddelt dem en dypere forståelse av brødet og vinen som de hadde andel i. Brødet, sa han, representerte hans kjød, som var lytefritt gitt til Gud for å gi frelse til sine venner. Vinen var i likhet med hans blod, utøst for dem for tilgivelse for synder. *"Gjør dette til minne om meg!"* sa han (Luk.22;19). I beskrivelsen av dette, forklarer Paulus: *"For så ofte som dere eter dette brød og drikker denne kalk, forkynner dere Herrens død, inntil han kommer."* (1.Kor.11;26).

Det er ikke til å undres over, at Paulus var så oppbragt da noen av dem som han hadde forkynt evangeliet om Kristus for, insisterte på at sabbaten (og alle de andre deler av de jødiske høytider) skulle overholdes: *"Men nå, når dere kjenner Gud ... hvordan kan dere da igjen vende tilbake til den svake og fattige barnelærdom? ... Dere tar vare på dager og måneder og høytider og år. Jeg er bekymret for dere og er redd at jeg kanskje har strevd med dere til ingen nytte."* (Gal.4;9-11). Å følge disse sider av loven er galt, og verre er det å hevde at alle kristne troende skulle gjøre det, uten å ta hensyn til Jesu egne ord og forkynnelse. Paulus forklarer i et annet skriftsted at det som var blitt pålagt jødene som nasjon, bare er gjenstand for personlig samvittighet etter at Kristus var kommet: *"Den ene setter én dag høyere enn en annen dag. Den andre holder alle dager for å være like. Enhver må bare være fullt viss i sitt eget sinn! Den som akter på dagen, gjør det for Herren. ... For ingen av oss lever for seg selv, og ingen dør for seg selv. ... Enten vi da lever eller dør, så hører vi Herren til. Derfor døde jo Kristus og ble levende igjen, for at han skulle være Herre over både levende og døde."* (Rom 14;5-9).

Livets høvding

Etter Jesu død, oppstandelse og himmelfart begynte de første troende tidlig med en form for minnesammenkomst og Gudstjeneste. Etter at håp om liv og oppstandelse var blitt bekreftet av hans oppstandelse, mintes de hans offerdød på **den første dag** i uken, den dagen han kom ut av graven. Vi kan lese om en anledning da Paulus besøkte Troas at: *"På den første dag i uken var vi samlet for å bryte brødet. Paulus holdt da samtaler med dem."* (Ap.gj.20;7 Se også 1.Kor.16;2). Dette viser at det må ha vært vanlig skikk å velge denne dagen av de forskjellige grupper av troende.

Og underforstått må det være at sabbaten ble omhyggelig unngått når de mintes Jesu offerdød, og at de i stedet valgt dagen da han oppstod fra de døde. Sabbaten hadde minnet om Guds hvile etter skapelsen. Ukens første dag var en påminnelse om da Gud hadde sagt: *"Bli lys!"* og da *"verdens lys"* kom ut av graven, var døden besieret, og Jesus var livets høvding.

Selv om minnesammenkomsten på den første dag var blitt en del av et mønster hos de første kristne menigheter, var sabbatsbudene ikke uten videre overført fra lørdager til søndager. Det er heller ingen forskrifter i Det nye testamente som krever at de troende skal hvile fra deres daglige virke. Hvert enkelt menneske står fritt i å innrette sitt eget liv som det synes å være best passende: *"La derfor ingen dømmme dere for mat*

eller drikke eller med hensyn til høytider eller nymånedager eller sabbat! Dette er bare en skygge av det som skulle komme, men selve legemet hører Kristus til." (Kol.2;16-17).

Denne nytestamentlige lære kan sammenfattes i følgende punkter:

1. Jødene hadde glemt den egentlige hensikt med sabbaten, som var gått tapt i en forvirring av ubetydelige regler og forskrifter som lederne hadde funnet på.
2. Jesus kunngjorde i sin forkynnelse og ved sine mirakler den egentlige hensikt med sabbaten. Den skulle vise at Guds formål inkluderer frigjøring av menneskene fra synden og dødens slaveri slik at de kan tjene ham. Det var ingen bedre dag for Jesus å gjøre denne Guds gjerning på enn sabbaten.
3. Sabbaten var en ukentlig minnedag for disse ting, men Jesus levde etter disse ting hver eneste dag gjennom hele sitt liv.
4. Etter Jesu oppstandelse møttes hans disipler på den første dag i uken for å minnes hans offerdød, men gjorde dette ikke til noe påbud: dette overlot de til hvert enkelt menneskes egen samvittighet.

Moderne holdninger

Dagens troende jøder som ikke anerkjenner Jesu frelsesgjerning, overholder fortsatt sabbaten på den sjuende dag etter gammel tradisjon. De tror oppriktig at oppfyllelsen av loven først skal skje en gang i fremtiden. Noen kristne tror at de ved å hvile på en søndag overholder en slags nytestamentlig sabbat. Vi har sett at det ikke er noen støtte for dette syn i skriftene. Men dette betyr ikke at det er galt å tilbe på søndager, eller i å avstå fra verdslige oppgaver eller virksomheter som beskjeftiger oss i ukens øvrige dager. Men der hvor søndager ikke er vanlige arbeidsdager er det naturlig å arrangere møter for tilbedelse på denne dag. Dog må vi alltid være klar over at Gud ikke befalte dette. Selv om det er kristne troendes plikt å møtes regelmessig for å minnes Kristi offerdød, er det intet påbud om *når* dette skulle gjøres. Et viktig orienterende skriftsted om dette finner vi i 1.Kor.11;26: "*For så ofte som dere eter dette brød og drikker denne kalk, forkynner dere Herrens død, inntil han kommer.*" Det er mere avgjørende at vi regelmessig minnes det Kristus utførte, fullendte og oppnådde, enn å gjøre til et stridsspørsmål om hvilken dag dette skulle gjøres.

Sjuende Dags Adventister

Medlemmer av dette samfund hevder at kristne skal helligholde den syvende dag i stedenfor for den første. De har rett når de hevder at sabbaten, den syvende dag, var fastsatt av Gud, og ikke den første. Men deres påstand at sanne kristne fortsatt skulle helligholde sabbaten tar ikke hensyn til bevisene i Det nye testamente, som var skrevet av apostlene under den Hellige Ånds ledelse. Og de fremhevet bestemt at å vende tilbake til å overholde sabbaten var å "*vende tilbake til den svake og fattige barnelærdom*" (Gal.4;9) som Kristus og hans offer hadde befri dem fra. Hvordan kan sanne kristne da fortsatt fremheve noen særskilt betydning av sabbaten? Det blir påstått at sabbaten ble opprettet allerede i Edens have og overholdt der, selv om det ikke er noen bibelsk vitnesbyrd om at sabbaten ble opprettet før Moseloven ble gitt.

Det nye testaments lære når det gjelder Moseloven er helt klar: denne lov gjelder ikke troende kristne. Adventistene godtar at deler av loven ble opphavet da Kristus ble

korsfestet, men påstår at den består av to deler, en "moralsk" lov (de 10 bud) og en "seremoniell" lov (alle de andre forordninger). De anser de 10 bud som Guds **evige** påbud, og derfor fortsatt gjeldende. En slik deling av loven og meningen med en slik tanke er ikke nevnt noen steder i Bibelen.

Derimot er det et skriftsted i Det nye testamente som forteller at de 10 bud **ikke** er evige bestemmelser. Dette forteller Paulus i sitt brev til de troende i Korint og beskriver de 10 bud som "*dødens tjeneste*" som er innhugget i steiner med bokstaver: "*bokstaven (Moseloven) slår i hjel*", det er "Ånden" som "*gjør levende*" (2.Kor.3;6-7). Lovens krav og høye mål er uopnåelige og erklærer alle mennesker som syndere, og den rettfærdige straff for synden er døden. Kjernen i Jesu forkynnelse er håpet om tilgivelse for synder på grunn av hans syndfrie liv og uselviske offerdød.

Vi har ikke noe ønske om å ta saken opp med mennesker som ærlig prøver å utlegge det Bibelen lære, men vi kan ikke fri oss fra at Sjuende Dags Adventister er alvorlig villedet på dette spesielle område. Vi antar, at dette kommer av misforståelser når det gjelder sabbaten, som allerede rådet i kristenhetens første århundre, og etterhvert feste seg som en fast overlevering.

De første menigheter

I den første tid spredte den kristne tro seg hurtig over et stort område og har vært sammenlignet med en ild som setter alt i brann på sin vei. Virkningen på Romerriket som behersket en stor del av den bebodde verden, var voldsom. Noen av keiserne mente å se at dette var en fare, og prøvde å stanse den med forfølgelser. Resultatet ble bare at bevegelsen ble styrket og mere målbevisst. I det fjerde århundre fant så keiser Konstantin den politiske fordel av å ha de kristne som samarbeidspartnere i steden for motstandere.

For å redusere motstanden blant hedningene og deres religions-oppfatninger blandet han deres tro med trekk fra kristendommen. Derfor forandret han bl.a. noen hedenske høytider til kristne høytider for å bli godtatt av både kristne og ikke-kristne. Konstantin hadde f.eks. registrert at de kristne møttes på den første dag i uken for å minne sin Herre. I den anledning utstedte han en lov om helligholdelsen av denne dag som bestemte at: "alle dommere, håndverkere og hele befolkningen i byene skal hvile på den ærverdige Solens dag". Med dette blandet han behendig den gamle tilbedelse av solen med den "nye" kristne religion.

På samme måte ble en slags "Moselov" påtvunget denne form for kristendom. Alle de begrensninger som var pålagt den syvende dag, ble ved denne lov nå overført til den første dag. Han fjernet den frihet som Jesus ga oss, og gjorde lydighet mot "Moseloven" nødvendig fremfor samvittighetens egen frie vilje.

Denne lov villedet de kristne på samme måte som de jødiske ledere hadde villedet folket på Jesu tid med sine selvlagede oppfatninger om hvordan sabbatsbudet skulle overholdes. Dette førte til at de villedete kristne begynte å betrakte ukens første dag etter fariseernes misforståtte fortolkninger. Etterlevninger av disse bestemmelser har vi sett helt fram til vår egen tid med uriktige restriktive holdninger i mange kristne kretser.

Sabbatsloven er gitt som en gave, og ikke for å fjerne vår glede, både i våre liv og i møtene for å minnes vår Herre Jesus Kristus ved at han åpnet vår adgang til himmelens og jordens allmektige Skaper, og tillot oss å kalle ham som "Vår Far".

Ikke bare én dag, men alle ukens dager

Hvordan kan vi så innrette oss for å kunne leve til behag for Gud? Vår tid tilhører ikke oss, men Gud. Hvis vi virkelig ønsker å oppfylle hans krav til oss, kan vi ikke bare motstrebende gi ham en dag i uken og tilbringe ukens øvrige dager slik som vi anser det mest passende for oss selv. Vi må prøve å overholde hans bud som veileder i alle forhold i våre liv og på denne måten ære og lovprise ham.

Det er tydelig at vi har fått en stor gave med en regelmessig ukentlig fridag fra vanlig, men nødvendig arbeide. Hvis denne gave blir brukt riktig som svar på hans omtanke for oss, kan vi ikke bruke den på en bedre måte enn til sammenkomster med tilbedelse for i takknemlighet minnes hans nådige omsorg, og ikke fordi en eller annen "lov" stiller krav til oss. Paulus gir oss et tydelig råd og lettforståelig veiledning:

- *"Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast, og la dere ikke igjen legge under trelldommens åk."*
- *"For dere ble kalt til frihet, brødre. La bare ikke friheten bli et påskudd for kjødet, men tjen hverandre i kjærlighet." (Gal.5;1 og 13).*

"Så står det da en sabbatshvile tilbake"

I Hebreerbrevet beskriver Paulus Israelfolkets manglende tro og tillit til Gud, hans løfter og hans allmakt, tross de store undergjerninger det hadde vært vitne til ved utgangen fra Egypt. Han advarer dem derfor: *"Da forherd ikke deres hjerter – som ved forbitrelsen, på fristelsesdagen i ørkenen, der deres fedre fristet meg ved å sette meg på prøve, enda de så mine gjerninger i førti år. Derfor ble jeg harm på denne slekt, og sa: Alltid farer de vill i sitt hjerte, de kjenner ikke mine veier. Så sverget jeg i min vrede: Nei, aldri skal de komme inn til min hvile! (Heb.3;8-11).*

Men Paulus forteller videre: *"For løftet om å komme inn til hans hvile, gjelder ennå." (Heb.4;1), og "Så står det da en sabbatshvile tilbake for Guds folk. Den som kommer inn til hans hvile, får jo hvile fra sine gjerninger, likesom Gud fra sine." (Heb.4;9-10).*

Den virkelige Guds hvile er derfor ikke kommet ennå. Det vil bli en tid hvor hans vilje vil skje *"på jorden, som den skjer i himmelen"*, som Jesus lærte oss å be. I andre skriftsteder kalles denne hvile for **Guds rike**.

Vår livsførsel hver dag i uken gir oss anledning til å vise at vi tror på løftet om opprettelsen av dette rike. Dette rikets konge vil snart komme tilbake og kalle de hellige, både døde og levende, til sin Fars evige hvile. Vi du bli en av dem som tror og venter på ham?

